

UZAK MESAFELER, YAKIN İLİŞKİLER: KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDE ANZAK GÜNÜ'NÜN TÜRK YAZILI BASININDA SUNUMU

Şule Yüksel Öztürk* – Onur Bekiroğlu*

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye'de her yıl 25 Nisan'da Avustralya ve Yeni Zelandalılar tarafından kutlanan Anzak Günü'nün ve dolayısıyla Anzak kimliğinin yazılı basında nasıl sunulduğu araştırılmıştır. Bu bağlamda, kültürlerarası iletişim perspektifinde Türk yazılı basınının, sembolik bir gün olarak kutlanan Anzak Günü dolayısıyla Anzak kimliğine bakışı ve bu kimliği işleyiş biçiminin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Böylelikle araştırma, kültürlerarası iletişim disiplinindeki akademik bilgi birikimine de katkıda bulunmaktadır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak içerik analizi kullanılmış ve 2005-2008 yılları arasında 25-26 Nisan tarihlerinde yaygın basında yayınlanan Anzak Günü'ne ilişkin haberler analiz edilmiştir. Araştırmada, gazetelerde yayınlanan haberlerin tonu açısından 58 haberin pozitif, 15 haberin negatif ve 47 haberin de nötr tonda olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla yazılı basında Anzak Günü ve kimliğinin ağırlıklı olarak pozitif biçimde ele alındığı söylenebilmektedir.

Anahtar sözcükler: Anzak Günü, Anzak kimliği, kültürlerarası iletişim.

FAR CONTINENTS, CLOSE RELATIONS: THE INTERCULTURAL PERSPECTIVE AND PRESENTATION OF ANZAC DAY NEWS ON TURKISH NEWSPAPERS

ABSTRACT

In this study, it is researched how Anzac Day, that celebrated by Australians and New Zealand citizens every 25th April, and also Anzac identity has represented on Turkish newspapers. In this context, it is aimed that presented the view of Turkish newspapers towards Anzac Day, Anzac identity and the style of operating Anzac identity. In this way, this study contributes to academic knowledge of intercultural communication field, as well. In this study qualitative content analysis has used as a tool of data gathering and analyzed the news about Anzac day which is published 25th and 26th April between 2005 and 2008. Analyzed the news in terms of news tone, seen that 58 news has a positive tone, 15 news has a negative tone, and 47 news has neutral tone according the finding. So that it could be said that the news about Anzac Day and Anzac identity is predominantly positive.

Keywords: Anzac Day, Anzac identity, intercultural communication.

GİRİŞ

Tarih boyunca farklı kültürler ve onların üyeleri çeşitli nedenlerle karşılaşmış ve birbirleri ile ilişkiye girmişlerdir. Her biri, bu “karşılaşma anı”nı; aralarındaki iletişim, etkileşim ve yaşananları, tüm getirdikleri ve götördükleri ile kendi özgül tarihsel serüvenlerine yine kendi koşulları ve bakış açıları doğrultusunda kaydetmişlerdir. Bu bağlamda, farklı kültürlerin birbirleriyle etkili biçimde karşılaşmalarının savaş, fetih, keşif, göç vb. süreçlerde yaşandığı söylenebilmektedir (Alver 2003: 337).

Kültürlerarası iletişim, işte bu perspektiften farklı kültürler ya da altkültürler ve bu kültürle-

rin ve altkültürlerin üyeleri arasındaki iletişim, etkileşim ve deneyimleri anlamlandırmaya çalışmaktadır (Mutlu 2004: 202). Böylelikle, farklı kültürlerin mensupları arasında gerçekleşen iletişim süreçlerinin anlaşılması, açıklanması ve bu iletişim süreçlerinin yapısı, karakteristikleri vb. ile ilgili öngörülerde bulunulması amaçlanmaktadır. Söz konusu hedefin ortaya konabilmesi ise etkileşim sürecine giren kültürlerin ve dolayısıyla farklılıkların iletişim açısından incelenmesini ve tanınmasını gerektirmektedir (Kartarı 2001: 12-13). Çünkü farklı kültürlerden iletişime katılan bireyler, karşı tarafın değerlerini, normlarını, iletişim davranışlarını bilmediği süreç, herkes gösterilen

* Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

tutum ve davranışları kendi kültürel normları, değer yargıları ve davranış kalıplarına göre anlamlandırmayı tercih edeceği için kültürlerarası karşılaşma ve iletişimde sorunların yaşanması söz konusu olabilmektedir (Selçuk 2005: 2). Dolayısıyla farklılıkların iletişim açısından incelenmesi, aynı zamanda farklı kültürlere mensup bireylerin, grupların, milletlerin, özlüce farklılıkların birbirlerini tanınması ve anlaşılması için gereksinim duyulan yolu da açabilecektir. Çünkü anlama, hem tanımaya hem de kendini karşıdakinin önem verdiği değerleri dikkate alarak onun yerine koyabilmeyi gerektirmektedir. Bunun için de kültürlerarası iletişim yeterliliği ve eğitimi odak noktasına oturmalıdır. Neticede, kültürlerarası iletişimin çıkış noktası olarak, farklı bir kültürden de olsa “insanın ne olduğu, nasıl davrandığı, nasıl düşündüğü, nasıl dinlediği ve nasıl konuştuğu” gösterilebilmektedir (Alver 2003: 174).

Konumuzun diğer boyutunda, medyanın kültürlerarası iletişim bağlamında nerede durduğu, bir diğer deyişle, farklı kültürlerin karşılaşması ve etkileşimi süreçlerinde kitle iletişim araçlarının nasıl bir rol oynadığı sorusu/sorunu yer almaktadır. Çünkü medya organları, toplumsal temsilin ve aynı zamanda farklılıkların temsiline yapıldığı alanlardır. Dolayısıyla kültürlerarası iletişim açısından farklılıkların medyadaki sunum biçimi, tarzı ve oranlarının, toplumdaki demokrasi kültürünün ve işleyişinin en önemli göstergelerinden biri olduğu söylenebilmektedir (Demirkürek 2003: 70). Diğer taraftan, kültürlerarası iletişimi etkileyen faktörlere bakıldığında; normlar, davranışsal beklenti modelleri olarak nitelendirilebilecek roller, etnomerkezcilik, belirsizlik ve kaygı ile stereotipler ve önyargılar başat unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Kartarı 2001: 180-190). İşte tüm bu faktörlerin, medya dolayısıyla aktarıldığı, üretildiği ve yeniden üretildiği söylenebilmektedir.

Daha genel bir çerçevede ise medya, günümüzde insanların, toplumların başat referans noktası olarak işlev görmektedir. Bir başka deyişle, insanlar kendi deneyim alanları dışında kalan dünyayı, medya dolayısıyla algılamaktadır. Bu algılamanın yönünü ve tonunu ise medyanın ve gazetecilerin; hangi ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel yapılar içinde ve nasıl koşullar ve ilişkiler ağı altında görevlerini

icra ettikleri biçimlendirmektedir. Ayrıca gazeteciler tarafından neyin, ne kadar, hangi mekanizmalar ve söylem biçimleri dolayısıyla aktarıldığı da bu süreçte çok önemli bir rol oynamaktadır. Stuart Hall'un (2002: 107) vurguladığı üzere, iletişim kurumları ve ilişkilerinin anlamın toplumsal inşasındaki rolü bu noktada önem kazanmaktadır. Çünkü medya, siyasal alanın inşasına yardım ederken, ekonomik ilişkilerin çerçevesini çizmekte ve kültürel hayatı da biçimlendirmektedir. İşte tam bu noktada, kültürlerarası etkileşim ve ilişkilerin de yansıdığı ve dolayısıyla farklılıkların temsil edildiği alan olarak medyanın, “gerçekliği, gerçek dışı referanslar üzerinden kurmaya yeltenen bir ideolojik bakışa mı (Mahçupyan 2005: 31)” hizmet ettiği yoksa “geniş çerçeveli bir iletişim platformu olarak toplumsal temsil ve herkesin ihtiyacı olan tanıma/anlama işlevlerini mi gördüğü (Mahçupyan 1998: 206-211)” sorunsalı önem kazanmaktadır.

Bu noktalardan hareketle; tarihsel süreçte savaş dolayısıyla bir karşılaşma ve etkileşim içerisine girilen Anzakların her yıl Türkiye'ye gelerek kutladığı Anzak Günü'nün Türk yazılı basınında nasıl sunulduğu, çalışmanın temel sorununu oluşturmaktadır. Geçmişte kültürlerarası karşılaşma, iletişim ve etkileşimin savaş ile başladığı bir milletin günümüzde sembolik olarak kutladığı güne ve dolayısıyla onun kimliğine yazılı basın nasıl bakıyor? Anzak Günü'ne ilişkin gazetelerde yer alan haberlerde hangi temalar işlenmektedir? Anzak Günü'ne ilişkin haberlere verilen önem düzeyi nedir? Haberlerin tonu ne yöndedir? Araştırmada, bu soruların yanıtları aranmaktadır. Ayrıca kültürlerarası iletişim bağlamında farklı bir kültürün üyelerinin sembolik anma gününün ve bu gün üzerinden onların kimliğinin yansıtılış biçiminin neden öyle olduğu irdelenmeye çalışılmaktadır.

1. YÖNTEM

Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak içerik çözümlemesi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi, “iletişimin açıklanan içeriğinin objektif, sistematik ve sayısal tanımlarını yapan bir araştırma tekniği” (Berelson 1984: 14) olarak tanımlanmaktadır. Berelson tarafından ortaya atılan ve sonrasında Holsti ve Krippendorff tarafından geliştirilen bu araştırma tekniği, pek çok haber çalışmaları için yol gösterici bir nitelik taşımıştır (İnal 1996: 77).

İçerik çözümlemesi, özünde hem nitel hem de nicel araştırma yöntemi niteliği taşımaktadır (Wright 1986: 125). Nitel analiz; belli bir zaman kesitinin belli bir anında, sınırlı sayıda çok önemli iletiler aktaran belli bir mesaj kaynağının, belli hedeflere yönelik öznel amacını ortaya çıkarmak için gerçekleştirilmektedir (George 2003: 10). Nicel analizde ise bu amacın gerçekleştirilmesinde nicellik önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü nicellik, araştırmacının kesin yargılarda bulunmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca nicellik etmeni sayesinde araştırmada elde edilen sonuçların daha nesnel biçimde aktarılması ve başka araştırmalarla karşılaştırmalar yapılabilmesi de mümkün hale getirmektedir (İrvan 2000: 75).

İçerik çözümlemesi aynı zamanda nesnel gerçekliği zorunlu kılmaktadır. Bu da ancak değişik kişilerin aynı çözümleme metnini belirli sınıflamalar çerçevesinde öngörülen görünümeleri işaretlediklerinde yerine gelmiş sayılmaktadır (Ergeç 2005: 56). Çalışmanın güvenilirliğinin sağlanabilmesi için, öncelikle ölçeğin güvenilirliği ölçülmüştür. Gazete haberleri okunmuş, haberdeki temalar ve konular belirlenmiştir. Ardından haberde geçen kişi ve kurumlar belirlenmiştir. Gazeteler, makalenin yazarları tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve sonuçların tutarlılığı test edilmiştir. Sonuçta her bir kodlayıcının birbirine yakın düzeyde cevaplama yaptığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında Anzak Günü'ne ilişkin haberlerin içerik analizini gerçekleştirmek amacıyla bir sınıflandırma sistemi oluşturulmuştur. Burada; "haber yer aldığı sayfa", "yazı türü", "sayfadaki konumu", "sayfadaki büyüklüğü", "haberde geçen konu ya da temalar", "haber kaynakları", "haberde adı geçen kişi ve kurumlar" ve "haber tonu/yazılarda Anzak Günü'ne yönelik tutum" ana kategoriler olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın örnekleme olan Anzak Günü'ne ilişkin haberler analiz edilmiştir. Araştırmada Çanakkale Savaşları'nın 90. Yıldönümü olan 2005 yılı başlangıç yılı olarak alınıp, bu çerçevede 2005, 2006, 2007 ve 2008 yıllarındaki 25 Nisan ve 26 Nisan günü Türkiye'de yayımlanan ulusal gazeteler incelenmiş ve Anzak Günü'yle ilgili haber yapan gazetelerin haberleri çözümlemeye tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen gazeteler; Akşam, Birgün, Bugün,

Cumhuriyet, Dünden Bugüne Tercüman, Gözcü, Güneş, Halka ve Olaylara Tercüman, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Ortadoğu, Posta, Radikal, Sabah, Star, Şok, Takvim, Türkiye, Vakit, Vatan, Yeni Asya, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleridir.

2. ÇANAKKALE SAVAŞLARI ve ANZAK GÜNÜ

Çanakkale Savaşı, Birinci Dünya Savaşı sırasında 1915-1916 yılları arasında Gelibolu Yarımadası'nda Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasında yapılan deniz ve kara savaşlarıdır (AÇASAM 2008). Deniz savaşında başarısız olunması nedeniyle İtilaf Devletleri Gelibolu Yarımadası üzerine çıkarak Osmanlı'yı karadan yenmeyi planlamışlardır. 25 Nisan 1915 Günü Gelibolu Yarımadası'na çıkartma yapılmıştır. Gelibolu Yarımadası'nda Müttefik çıkartmaları yarımadanın güney bölümündeki altı kumsala, iki cephede yapılmıştır. Seddülbahir Cephesi'ne 29. İngiliz Tümeni ile Fransız Kolordusu çıkartma yaparken, Arıburnu Cephesi'nde ise Anzaklar Kolordusu çıkartma yapmıştır. Daha sonra Anafartalar Cephesi de açılmıştır. Müttefiklerin Gelibolu Seferi'ne eklenen yeni takviyelerle üçüncü bir cephe açılmasına karşın kara harekâtı Müttefikler açısından bir sonuç getirmemiş, Osmanlı kuvvetlerinin direnci karşısında cepheler yeniden kilitlenmiştir. Sonuçta savaş, Osmanlı galibiyetiyle sona ermiştir (Artuç 1992:15-24, Mühlman 1998: 73-82, Niyazi 1999: 56-71). İşte, Anzakların günümüze kadar sürerek andıkları sembolik gün, savaş sürecindeki bu rolleri ve konularından kaynaklanmaktadır.

Anzak Günü'nün 1934 yılında gerçekleştirilen anma törenlerinde, bizzat Mustafa Kemal Atatürk tarafından kaleme alınan ve dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya tarafından Çanakkale'de yapılan konuşma, kültürlerarası diyalogun kıvılcımlarını başlatan bir nitelik arz etmektedir. Çanakkale Şehitleri ile Çanakkale'de evlatlarını kaybetmiş bütün uluslara hitaben yapılan konuşma şöyledir:

"Uzak memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar; burada dost bir vatanın toprağındasınız. Huzur ve sükun içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçikle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe

gönderen analar; gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarımız bağırmızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.”

Neticede, İtilaf Devletleri'nin Gelibolu Yarımadası'na çıkartma yaptığı 25 Nisan Günü, Avustralya ve Yeni Zelandalılar tarafından Anzak (Avustralya ve Yeni Zelanda Ordu Birlikleri) Günü olarak kutlanmaktadır (The ANZAC Day tradition 2008). Anzak Günü, bir zafer günü kutlaması olmayıp, Avustralya ve Yeni Zelanda uluslarının hiç tanımadıkları Anadolu topraklarında verdikleri canlar için, “neden” ve “niçin” sorularını kendilerine sordukları, ulusal bilinç kıvılcımını yaktıkları ilk günün kutlanması şeklinde tezahür etmektedir. Her yıl çıkartmanın yıl dönümü olarak 25 Nisan'da Anzak Günü adıyla anma törenleri düzenlenmekte ve o gün Avustralya ile Yeni Zelanda'da ulusal tatil olmaktadır. Anzak Günü, 1923 yılından beri kutlanmaktadır. Avustralya ve Yeni Zelanda'dan her yıl on binlerce kişi Çanakkale Gelibolu'daki Anzak Koyu'na Şafak Ayını törenlerine katılmak için gelmektedir. Törenler, Avustralya ve Yeni Zelanda hükümetleri tarafından dönüşümlü olarak gerçekleştirilmektedir. Anzak Günü, tarihsel arka planının yanı sıra günümüzde de devam eden bir anma günü olarak iki farklı kültürün ve üyelerinin karşılaştığı bir sembolik gün niteliği de taşımaktadır. Farklılıkların karşılaştığı ve bir araya geldiği Anzak Günü'nün, bu nedenle kültürlerarası iletişim perspektifinde de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın bundan sonraki kısmında kültürlerarası iletişim açısından Anzak Günü'nün anlamı ve günümüzde başat bir enformasyon kaynağı olan medya dolayısıyla bu sembolik günün topluma sunulmuş biçimi irdelenmektedir.

3. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN ANZAK GÜNÜ VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ ROLÜ

Anzak Günü'nü kültürlerarası iletişim bağlamında anlamaya çalışmak, iki farklı kültürün üyelerinin birbirleri ile karşılaşma, birbirlerini algılama, yorumlama ve değerlendirme biçim ve süreçlerini irdelemeyi içermektedir. Bir başka deyişle, farklı kültürlerden gelen birey ya da birey gruplarının iletişime girmelerinin,

iletişimde bulunmalarının çeşitli boyut ve tarzları, konunun odak noktasında yer almaktadır. Dolayısıyla iletişim olgusu, kültürlerarası ilişki ve farklılıkların yoğunlaştığı ve açığa çıktığı alanı oluşturmaktadır. Zira, Kartarı'nın (2001: 5, 99) vurguladığı üzere, iletişim, kültürel farklılıkların sonuçlarının en açık gözlenebildiği alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü kültür, üyelerine iletişim davranış kalıpları empoze etmekte ve bu suretle insanların, buldukları ortamdaki enformasyondan belirli yolları seçerek yararlanmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla iletişime katılan bireyler, kendi kültürlerine ve kendi kültürlerinin onlara “verili” olarak sunduğu iletişim davranış kalıplarına bağlı olarak bu süreçte yerlerini almaktadırlar.

Kitle iletişimi olgusu ise kültürler arası iletişim açısından dünya ölçeğinde farklı kültürlerin ve bu farklı kültürlerin üyelerinin iletişime girmesine olanak tanıyan bir can damarı niteliği taşımaktadır. Çünkü kitle iletişimi ve kitle iletişimi araçları dolayısıyla kültürlerarası ilişkiler yaygınlaşmakta, yerellikler küreselleşmekte, yerellik tanımları kökten değişmekte, mesafeler daralmakta ve öyle ki, dünyanın bir ucunda yaşayan insanlara ve onların kültürlerine ilişkin bilgiler edinilebilmektedir. Örneğin, Türkiye'de birçok insan için Yeni Zelanda yerlilerinin dansı olan Haka Dansı'nı televizyonlarda, haber bültenlerinde sıkça izlemek, Yeni Zelanda'ya daha önce gitmemiş olan hatta bu ülkenin haritadaki yerini dahi bilmeyen birçok Türk insanı için, bu insanlar ve onların kültürlerinin bir parçası hakkında fikir sahibi olmada veri sağlamıştır. Ayrıca iletişim teknolojilerinin günbegün gelişerek yeni türlerle ortaya çıkması, kültürlerarası iletişim imkânlarını da hem bireysel hem de kurumsal boyutlarda geliştirmektedir. Kitle iletişim araçlarının, bir nevi çeşitli kültürlerden “ötekileri” ya da “yabancıları” karşımıza çıkardığı söylenebilmektedir. Bu arada, tabii ki, kitle iletişim araçları, özellikle anaakım medya, bunu yaparken hem kendini etkileyen siyasal, iktisadi, toplumsal, kültürel koşullardan hem de bu yapısal koşullara bağımlı olarak kendi menfaatleri doğrultusunda çizdikleri çerçevelerden ve kalıp yargılardan hareket etmektedirler. Şöyle ki, Türk basınında bir Ermeni kimliği ile bir Anzak kimliğinin aynı ya da benzer biçim ve doğrultuda sunulmayacağı söylenebilmektedir. Bir başka ifadeyle, kültürün ve o kültürün ci-

simleştiği kimliklerin kabul görüp görmeyeceği, marjinalize edilip edilmeyeceği ve önemsenip önemsenmeyeceği ya da değersizleştirilip değersizleştirilmeyeceği, o kültürün “nereden” geldiğine bağlı olarak şekillenebilmektedir.

Dolayısıyla, medya vasıtasıyla insanlar, bir boyutuyla diğer kültürler hakkında bilgi edinme olanağı elde ederlerken, diğer taraftan insanların “yabancı”yı tanıma merakları da yine kitle iletişim araçları sayesinde artmaktadır. Televizyonun, radyonun, yazılı basının yanı sıra film endüstrisi aracılığıyla da dünya kültürleri birbirleri ile tanışma imkanı bulmakta ve insanları yakınlaştırarak onları yüz yüze iletişim kurmaya yönelmektedir (Kartarı 2001: 9-10). İnternet başta olmak üzere sürekli gelişen yeni iletişim teknolojileri de farklı kültürlerden insanların birbirlerini tanımalarına ve iletişim kurmalarına olanak sağlamaktadır. Örneğin Facebook adlı arkadaşlık ve paylaşım sitesinde farklı ülkelerden ve kültürlerden milyonlarca insan, sınırları, koşulları aşarak kültürlerarası iletişim açısından bir örnek sergileyebilmektedir.

Konunun bir başka boyutunda, bir ulus ya da etnik grup ve onların kültürü ile kimliğinin algılanmasını ve değerlendirilmesini etkileyen önemli faktörler içerisinde özellikle stereotipler ve önyargıların bulunduğu söylenebilmektedir. Öyle ki, ulusal ve etnik gruplar ile ilgili olan stereotipler, en açık formlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Çoğunlukla olumsuz yanları ön plana çıkan stereotipler ile önyargıların, insanları ırkçılığa, antisemitizme, yabancı düşmanlığına, şovenizme ve aşırı milliyetçiliğe sürüklediği görülmektedir. Ancak, çeşitli uluslar, gruplar ve kültürlerle ilişkin olumlu stereotip ve önyargıların bulunduğu da unutulmamalıdır. “Düzenli Almanlar”, “Centilmen İngilizler” ve “Konuksever Türkler” bunlara örnek verilebilmektedir. Bu noktada, kendi yaşam deneyimlerimizden bilinçli olarak çıkardığımız değil de, onun yerine çoğu zaman bilinçsiz olarak edindiğimiz yabancılara ya da ötekileştirdiklerimize ilişkin zihnimizdeki tasarımların ve resimlerin, mevcut haliyle var olmasına neden olan faktörler bulunmaktadır. Yabancıya, onun kültürüne ve kimliğine yönelik zihnimizdeki bu imgeler, çocukluktan itibaren, aile içi eğitimden başlamakta, okulda verilen endoktriner niteliğindeki eğitim yoluyla devam etmekte, medya ve gün-

delik yaşamda süregelen sosyalizasyon ve kültürleme sürecinde, neden, nasıl ve niçinleri sorgulanmaksızın içselleştirilmektedir (Kartarı 2001: 189, 193, 197-198). Bir başka deyişle, herhangi bir ulusa, etnik gruba ve onun kültürüne ilişkin olarak insanların, bizzat kendi deneyimlerinden ve algılamalarından önce zaten “verili” ya da “paketlenmiş enformasyona” sahip oldukları söylenebilmektedir.

Bu bağlamda, Türk insanının kafasındaki Anzak Günü’ne ve Anzaklara ilişkin imgenin de, hem iki kültürün bireylerinin karşı karşıya geldikleri ve paylaştıkları ortak bir tarihsel geçmişten hem de o geçmişin bugünkü yansımalarını Anzak Günü üzerinden sunan kitle iletişim araçlarından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere, medya, kültürlerarası iletişime yön verme ve stereotipler ile önyargıları şekillendirme bağlamında tek etken olmamakla birlikte önemli duraklardan bir tanesini teşkil etmektedir.

4. BULGULAR ve YORUM

Araştırma kapsamında 2005-2008 yılları arası 25 Nisan ve 26 Nisan günü Türkiye’de yayımlanmış olan tüm ulusal gazeteler incelenmiştir. Bu süre zarfında 23 ulusal gazetede Anzak Günü ile ilgili toplam 120 haber incelenmiştir.

2008 yılında gazetelerde Anzak Günü ile ilgili 16 adet haber yer almakta ve haberlerin en çok birinci sayfadan verildiği görülmektedir. 1 gazetede manşet (Posta-26 Nisan), 1 gazetede sürmanşet (Türkiye-26 Nisan) olmak üzere birinci sayfada 6 haber yer almaktadır. Geri kalan 10 haber diğer sayfalara dağılmış durumdadır ve yer aldıkları sayfaların 6 tanesinde manşet haberi olarak verilmektedir. 5 haber de sayfa konumu olarak sağ altta bulunmaktadır.

Anzak Günü ile ilgili haberlere, köşe yazısı, foto haber ve haber olarak kategorilendirilip bakıldığında; 16 haberin hepsinin haber olduğu görülmektedir. Haberlerin sayfadaki büyüklüğüne bakıldığında ise 7 habere çeyrek sayfa, 3 habere yarım sayfa, 3 habere çeyrek yarısı, 2 habere çeyrek yarısının yarısı ve bir habere de reklamlar göz önünde bulundurulmazsa tam sayfa büyüklüğünde yer verilmektedir. 16 haberin 11 gazetede kapladığı toplam alan 250 santimetre kareden oluşmaktadır. Gazetelerin

haber kaynaklarına bakıldığında; 11 haberde haber kaynağının belirtilmediği ve 2 haberin de gazetelerin kendi muhabirleri tarafından yazıldığı görülmüştür. 3 haberin kaynağı ise Türki-

ye'nin ulusal haber ajansları Doğan Haber Ajansı, Cihan Haber Ajansı ve Anadolu Ajansı'dır.

Tablo 1. Yıllara Göre Haberlerin Tonu ve Haber Sayısı

Haber Tonu/Yazılarda Anzak Günü'ne Yönelik Tutum	Yıl				
	2008	2007	2006	2005	TOPLAM
Pozitif	9	15	10	24	58
Nötr	5	10	11	21	47
Negatif	2	5	6	2	15
Yıllara Göre Haber Sayısı	16	30	27	47	120

Anzak Günü ile ilgili haberlerin tonuna ilişkin yapılan araştırmada ise 9 haberin pozitif, 2 haberin negatif, 5 haberin ise nötr tonda yazıldığı ortaya çıkmıştır. Haberlerde törene katılan Avustralya ve Yeni Zelanda vatandaşları Anzak olarak nitelendirilmektedir. Negatif tondaki haberlerde Anzakların geçmiş yıllarda alkollü olarak yaptıkları taşkınlıklara gönderme bulunmaktadır. Takvim gazetesinin birinci sayfasında “Anzak Alkolsüz” başlığı altında bu yılki törenlerde içki içilmesine izin verilmediği vurgulanmıştır. Türk kültüründe savaşta canını yitirenlere ilişkin olarak verilen şehitlik mertebesi, saygı duyulan ve büyük önem atfedilen bir mertebedir. Bunun yanı sıra tarihe ve geçmişe yönelik bağlılık, atalara saygı duymak da Türk kültüründe önemlidir. Bu sebeple genç bir nüfusun aradaki on binlerce kilometreye rağmen geleneksel olarak her yıl Türkiye’de Gelibolu’ya gelip gözyaşları içinde atalarını anması, gazetelerin haberleri pozitif bir tonda işlenmesini sağlamaktadır. “Anzak Koyu’nda Gözyaşları Sel Oldu” (Posta), “Dede Biz Geldik” (Türkiye, Güneş, Posta), “Anzaklar Atalarını Andı” (Milliyet), “Hüzün ve Gurur” (Türkiye), “Torunlar Dedelerini Andı” (Bugün, Cumhuriyet) gibi başlıklar altında gazetelerin Anzak Günü’ne ve bu gün üzerinden Anzak kimliğine ilişkin olumlu tonda haber yaptıkları görülmektedir.

Araştırmada, Anzaklar ile ilgili ne tür haber ve temalara yer verildiği de analiz edilmiştir. Buna göre, haberde geçen konu ve temaların dağılımında ilk göze çarpan; 16 haberin hepsinde yer alan gün doğarken düzenlenen şafak ayını temasıdır. Şafak Ayını düzenlenmesi, bazı gazetelerin başlığında yer almıştır. Bugün gazetesinde “Anzaklar’ın Şafak Ayını” başlığıyla ilk sayfada, Hürriyet’te “Anzak Koyunda

Bir Şafak Ayını Daha Geçti”, Takvim’de “Anzak Koyu’nda Şafak Ayını” başlıklarıyla haberler verilmiştir. Haberlerin 15 tanesinde “Anzakların Atalarını Anması” teması bulunmaktadır. Bu tema da Milliyet, Cumhuriyet ve Bugün gazetelerinde haberin başlığına taşınmıştır. Gazetelerin, haberlerin girişine Çanakkale Savaşları’na atıf yaparak girdiği görülmektedir. 13 haberde Çanakkale Savaşı’nın yıl dönümü teması işlenmiştir. 12 haberde “On Binler Törene Katıldı” diyerek törene katılımın kalabalık oluşu vurgulanırken, 2 haberde geçtiğimiz yıllara göre bu yıl törene katılımın az olduğu vurgulanmıştır. Savaşta kayıplara dikkat çekilmesi, 10 haberin temasında yer alırken, sadece Anzak ordusundaki kayıplara değil, aynı zamanda Türklerden de yaşamını yitirenlere dikkat çekilmiştir. 9 haberde törendeki gözyaşı ve duygulu anlara vurgu yapılırken, 7 haberde gençlerin katılımı temasına yer verilmiştir. Gazetelerdeki haber fotoğraflarında da genç kız ve erkeklerin ağlarken çekilen görüntülerine yer verilmiştir. Haberlerde törene ilişkin ayrıntılar verilirken 6 haberde törende ülke temsilcilerinin katılımına yer verilmiştir. Avustralya ve Yeni Zelanda ulusal kimliğinin Gelibolu’da doğmasına yönelik vurgu 6 haberde işlenirken, bu vurgu Takvim gazetesinde “Gelibolu’da Millet Olduk” cümlesiyle sayfa manşetine taşınmıştır. 6 haberde Atatürk’ün Anzak annelerine yazdığı mektuba atıf yapılırken, Türk izcilerin 57. Alayı anma töreni düzenlenmesi 5 haberde konu edilmiştir. Türk-Anzak kardeşliğine vurgu, 4 haberde yer almıştır. Bu tema “Anzak Ayını Dostluk Mesajı” cümlesiyle sayfa manşetindedir. 4 haberde önceki törenlerde görülen olumsuz davranışlara gönderme yapılmıştır. Gelibolu’nun Anzaklar için Hac yeri olarak nitelendirilmesi, 3 haberde yer alırken, bu tema Vatan gazetesinde manşet-

ten verilmiştir. 3 gazete, kutu içinde “Anzak Kimdir?” sorusuna cevap niteliğinde, Anzak kimliğini tanımlamıştır. Hava koşullarına ilişkin vurgu ise 2 gazetede yer alırken, bu vurgunun fotoğrafı altı olarak yapıldığı görülmüştür.

Araştırma kapsamında haberlerde en çok adı geçen kurum ve kişilere de bakılmıştır. Buna göre haberde en çok Avustralya Savunma Bakanı Joel Fitzgibbon’un adı geçmiştir. 8 haberle adı geçen Fitzgibbon’un ardından 6 haberle Türkiye’yi temsil eden katılan Maliye Bakanı Kemal Unakıtan yer almıştır. Bu isimleri Yeni Zelanda Dışişleri Bakanı Winston Peters ve Hava Kuvvetleri Komutanı Tümgeneral Graham Lintott 5 haberle takip etmiştir.

Haberde geçen isimler törenlere resmi katılımında bulunan Avustralya, Yeni Zelanda ve Türkiye’den temsilcilerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra haberlerde Şafak Duası’nı yapan Yeni Zelanda veya Avustralya ordusuna mensup rahiplerin isimleri geçmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri’ni temsil eden subay ve kuvvet komutanları ile hükümeti ve yerel yönetimi temsil eden bakan ve vali veya vali yardımcısının adı haberlerde geçmektedir. Atatürk’ün Anzak askerlerinin annelerine yazdığı mektuba yapılan atıflarda da Mustafa Kemal Atatürk’ün adı geçmektedir. 2008 yılında Atatürk ismi 5, 2007, 2006 ve 2005 yıllarında ise 7 haberde geçmiştir. Türkiye İzci Federasyonu da 57. Alayı anma törenini aynı zamanda düzenlemeleri nedeniyle 2005-2008 yılları arasında Anzak Günü’yle ilgili haberlerde adı geçen kurum olarak dikkat çekmektedir.

2007 yılında gazetelerde Anzak Günü ile ilgili toplam 30 haber yer almaktadır ve bunların 27’si haber, 1 tanesi köşe yazısı ve 2 tanesi de foto haber niteliği taşımaktadır. Bu yıl yayınlanan haberler toplam 14 gazetede 302 santimetrekarelik bir alanda yer tutmuştur. Haberlerin sayfadaki konumuna bakıldığında 14 tanesinin manşet (Hürriyet, Takvim, Sabah, Star, Güneş, Bugün, Zaman, Vatan, Halka ve Olaylara Tercüman, Türkiye, Radikal, Posta, Ortadoğu), 1 tanesinin sürmanşet (Şok-26 Nisan), 6’sının sol üst, 3’er tanesinin de sol alt, sağ alt ve sağ üst olarak gazete sayfasında yer aldığı görülmektedir. Haber kaynağı açısından bakıldığında; 19 haberde haber kaynağının belirtilmediği, 6 haberin gazetenin kendi muhabiri tarafından

kaleme alındığı, 3 haberin DHA, 1’er haberin de AA ve CHA kaynaklı olduğu görülmektedir. Haberin tonları açısından bakıldığında; 15 haberin pozitif, 10 haberin nötr, 5 haberin de negatif tonda yazıldığı tespit edilmiştir. 2007 yılında yayınlanan haberlerin negatif özellik taşıyanlarının genellikle Anzakların içkili eğlencelerine vurgu yapan haberler olduğu ortaya çıkmaktadır. Şok gazetesi birinci sayfadan yarı çıplak kadınların bulunduğu fotoğrafla “Anzakların Eğlencesi”ne dikkat çekerken, Milliyet gazetesi de 25 Nisan günü “Anzakların Torunları Dansöz Oynattı” başlığını kullanmıştır. Takvim gazetesi Anzakların geçmiş yıllardaki içkili eğlencelerine gönderme yaparak, “Bir Anzak Klasığı” manşetini kullanmıştır. Haberlerin negatif tonda işlediği bu biçimler, aynı zamanda Anzak Günü üzerinden Anzak kimliğinin olumsuz yönlerine göndermede bulunan nitelikler olmaktadır. Bir başka deyişle, söz konusu biçimde işlenen haberlerde Anzak kimliğine, kendi kültürünün değer yargıları, normları, davranış kalıpları vb. üzerinden olumsuz yüklemeler yapıldığı söylenebilmektedir. Türkiye gazetesi iki ülkenin kardeşliğine vurgu yaparak pozitif tonda Anzak Günü’ne yaklaşmıştır. Türkiye gazetesinde yer alan Anzak Günü ile ilgili haberlerin 2008 ve önceki yıllarda da aynı vurgu ile çıkıp aynı tonun kullanıldığı görülmektedir. Öyle ki Türkiye gazetesi, “Gelibolu Buluşması” manşeti altında Türk ve Anzak torunlarının Gelibolu’da düzenlediği törenlerdeki dostluk ve kardeşlik söylemlerini haberine taşımıştır. Posta gazetesi de pozitif tonda haber vermiştir. Posta’nın 2005 ve 2007 yıllarında birinci sayfadan “Bu Ne Vefa” başlıklı aynı manşeti attığı görülmüştür. Gazete, Türklerin Anzaklar kadar atalarına vefa duygusu içinde olmadığını yazılarında vurgulamaktadır. 2007 yılındaki haberde yer alan konu ve temalara bakıldığında; sırasıyla Anzakların atalarını anması 27, Çanakkale Savaşları’nın yıl dönümü 26, törene katılımın kalabalık oluşu 17, savaştaki kayıplara dikkat çekilmesi 17 haberde yer almıştır. Bu temaları, gün doğrarken düzenlenen şafak ayini 15, gençlerin katılımına yönelik vurgu 14 haberle takip etmektedir. Avustralya ve Yeni Zelanda’dan olan resmi katılımlar 13, Türkiye’den olan resmi katılımlar 7 haberde yer almıştır. Türk izcilerin 57. Alayı anma töreni düzenlemeleri 12 haberde, Türk-Anzak kardeşliğine ilişkin vurgu 13 haberde, Türklerin atalarını anma konusunda

vefasız oluşu teması 11 haberde, Anzakların önceki törenlerdeki olumsuz görülen davranışlarına ilişkin vurgu da 8 haberde yer almıştır. Haberde görülen diğer temalar ise hava koşullarına yönelik vurgu, Gelibolu'nun Anzaklar için hac yeri olarak nitelendirilmesi ve İngilizlerin emperyalist olarak nitelendirilmesidir.

2006 yılında Anzak Günü ile ilgili olarak 16 gazete de 27 haber yayınlanmıştır. Bu haberler, toplam 295 santimetre karelik alanda yer tutmuştur. 2006 yılında yazı türü olarak 24 haber, 2 foto-haber, 1 köşe yazısı bulunmaktadır. Haberin konumu açısından ise 1 sürmanşet (Radikal, 26 Nisan), 9 manşet (Posta, Sabah, Radikal, Birgün, Güneş, Akşam, Ortadoğu, Milliyet), 6 sol üst, 7 sağ üst, 2 sol alt ve sağ alt konumunda haberler yer almaktadır. 14 haberde haberin kaynağı belirtilmemiştir. 6 haber gazetenin kendi muhabirleri tarafından yapılırken, diğer haberlerden 3'ünün kaynağı DHA, 2'sinin kaynağı CHA, 1'inin kaynağı AA ve yine 1 tanesinin kaynağı İHA'dır.

2006 yılındaki haberlerin tonuna bakıldığında; 10 haberin pozitif, 11 haberin nötr ve 6 haberin negatif tonda işlendiği tespit edilmiştir. Bazı haberlerde hem negatif hem pozitif vurgular dikkat çekmektedir. Zaman gazetesi, haberinde Türk-Anzak kardeşliği temasını yoğun şekilde işlerken "Türk İstiklal Marşı Avustralya Vatanında Tarafından Okundu" başlığını kullanmış diğer taraftan "İçki İçilmeyince Olay da Çıkmadı" ara başlığıyla Anzakların önceki törenlerde olumsuz görülen davranışlarına gönderme yapmıştır. Ortadoğu gazetesi ilk sayfadan verdiği Anzak Günü haberini "Neyin Ayini" başlığıyla, Milli Gazete "Çanakkale'de Skandal" başlığıyla, Vakit gazetesi de "Viyanalı Kuşatması Sırasındaki Şehitlerimizi Anmaya Kalksak Ne Olur" başlığıyla Anzak Günü törenlerine olumsuz bir tonda yaklaşmışlardır.

Milliyet gazetesi, manşetten "Çanakkale'nin Öksüz Torunları Ayinde Buluştu" başlığıyla haberi duygusal bir tonda aktarırken, Güneş gazetesi de aynı tonda sayfa manşeti olarak "Anzak Ayini Ağlattı" başlığını kullanmıştır. Radikal "Güneş Hüzünle Doğdu", Cumhuriyet "Fedakârlık Saygı ve Tarih" başlıklarıyla Anzak Günü haberlerini olumlu tonda vermişlerdir.

2006 yılı haberlerinde geçen konu ve temalara bakıldığında; 22 haberde Çanakkale Savaşları'nın yıl dönümü ve gün ağarırken düzenlenen şafak ayini temasının işlendiği görülmektedir. Bunların yanı sıra Anzakların atalarını anması 19, törene katılımın kalabalık oluşu 15, Anzakların önceki törenlerdeki olumsuz görülen davranışlarına ilişkin vurgu 15 haberde yer almıştır. Savaşta kayıplara dikkat çekilmesi ve gençlerin katılımına yönelik vurgu 10 haberde geçmiştir. Avustralya ve Yeni Zelanda'dan olan resmi katılımlar 13, Türkiye'den olan resmi katılımlar 7 haberde yer almıştır. Türk izcilerin 57. Alayı anma töreni düzenlemeleri 6 haberde, Türk-Anzak kardeşliğine ilişkin vurgu 12 haberde, Türklerin atalarını anma konusunda vefasız oluşu teması ise 4 haberde yer almıştır. 6 haberde Anzak kimliği tanımlanmış ve törendeki duygulu anlara ve gözyaşına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, hava koşullarına yönelik vurgu 4, Gelibolu'nun Anzaklar için hac yeri olarak nitelendirilmesi 1 ve İngilizlerin emperyalist olarak nitelendirilmesi 4 haberde yer almaktadır.

2005 yılı Çanakkale Savaşları'nın 90. yıl dönümü olması nedeniyle, bu yıl yapılan törenler diğer yıllara göre daha yoğun katılımlı ve daha büyük olmuştur. 2005 yılında gerçekleşen törene Galler prensi Charles'ın katılması törene ilgiyi arttırmıştır. Prens Charles'ın ölen eşi Lady Diana ile boşanmasına neden olan Camilla Parker ile evlenmesinin de törenlerden kısa bir zaman öncesine denk gelmesi, gazetelerde Anzak Günü ile ilgili daha çok haberin yer almasına neden olmuştur. Öyle ki, 23 gazetede toplam 47 yazı yayımlanmıştır. Bu yazılar gazetede 754 santimetre karelik yer tutmuştur. Yazıların türüne bakıldığında 42 tanesi haber, 4 tanesi köşe yazısı, 1 tanesi de foto haberdir. Bu haberlerin 16 tanesi manşetten verilirken (Posta, Yeni Şafak, Vatan, Hürriyet, Milliyet, Dünden Bugüne Tercüman, Halka ve Olaylara Tercüman, Akşam, Radikal, Star, Güneş, Gözcü), 11 tanesi sayfanın sağ üstünde, 10 tanesi sayfanın sağ alt tarafında, 8 tanesi sayfanın sol altında ve 2 tanesi de sol üst kısımda yer almıştır.

Örnekleme dahilindeki gazetelerdeki yazıların Anzak Günü'ne ilişkin tutumuna bakıldığında; 24 haberin pozitif, 21 haberin nötr, 2 haberin ise negatif tonda olduğu görülmektedir. Negatif tondaki haberler Anzakların içkili eğlencele-

rinde alkol olarak yaptıkları üzerine odaklanmıştır.

Gazete manşetlerinde Prens Charles'a ilişkin göndermeler dikkat çekmektedir. Vatan gazetesinde "Prens Charles Şehitlere İncil Okudu", Akşam'da "Anzaklara Şafak Duası" bu manşetlere örnektir. Türk halkının atalarına karşı gösterdiği vefasızlık, Düünden Bugüne Tercüman gazetesinde "Anzaklardan İbret Dersi" manşeti ile, Posta'da da "Bizse 150 Bin Şehit Verdiğimiz Topraklara Burnumuzun Dibinde Olduğu Halde Gitmiyoruz" spotuyla vurgulanmıştır. Radikal ve Hürriyet gazeteleri törenin görkemine ilişkin temaları manşetine taşımıştır. Radikal "Klipli Lazerli Anma", Hürriyet "Lazerle Tarihi Canlandırma" manşetini kullanmıştır. Haberde yer alan konu ve temalara bakıldığında; 43 haberde Çanakkale Savaşları'nın yıl dönümü, 35 haberde törenlere katılımın kalabalık oluşu, 41 haberde gün ağırırken düzenlenen şafak ayini, 33 haberde ise Anzakların atalarını anması temalarına yer verilmiştir. 20 haberde Türk-Anzak kardeşliğine vurgu yapılırken, 3 haberde İngilizler emperyalist olarak nitelendirilmiştir. Bu tema Hürriyet gazetesinin birinci ve iç sayfasında "Burada Ne İşiniz Vardı?" başlığıyla manşete taşınmıştır. 18 haberde gençlerin katılımına ve 19 haberde de törendeki gözyaşına ve duygulu anlara vurgu yapılmıştır. 23 haberde Prens Charles'ın törene katılımı temasına yer verilmiştir. 17 haberde Anzakların alkollü eğlencelerine ve önceki törenlerde görülen ve olumsuz olarak nitelendirilen davranışlarına gönderme yapılmıştır. 12 haberde savaştaki kayıplara dikkat çekilmiş, 5 haberde ise Anzak kimliği tanımlanmıştır. 26 haberde Avustralya ve Yeni Zelanda'dan yapılan resmi katılımlara, 10 haberde Türkiye'den törenlere olan resmi katılımlara yer verilmiştir. Son olarak, 8 haberde de Türk izcilerin 57. Alayı anma töreni düzenlemelerine değinilmiştir.

SONUÇ

Birbirlerine uzak coğrafyalarda yaşayan Türkler ve Anzakların savaş koşullarında dahi centilmence başlayan ilk karşılaşmaları, bugün karşılıklı saygıya dayanan bir dostluk bağına dönüşmüştür. Bu bağ, Türkiye'nin Avustralya ve Yeni Zelanda ile ilişkilerinin her alanda daha da ileri düzeylere çıkartılması ve derinleş-

tirilmesi için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Örnekleme dahilinde incelenen gazetelerin haberlerinde Anzak Günü'nün ağırlıklı olarak pozitif ya da olumlu bir tonda işlendiği ortaya çıkmaktadır. Anzak Günü'nün yazılı basında pozitif bir biçimde sunulması, aynı zamanda Anzak kimliğinin de olumlu nitelikler üzerinden algılanmasına katkı sağlayacaktır. Anzak Günü haberlerinde genel olarak bir taraftan törenlerde Türklerin Anzaklarla yan yana ve kol kola yürüdüğüne ve Türklerin beslediği olumlu duygulara gönderme yapılmaktadır. Diğer taraftan, Anzakların da Atatürk'ün savaşta yaşamını yitirenlerin annelerine hitaben kaleme aldığı sözlerine vurgu yapılarak Anzakların Türklere duyduğu sempatiye dikkat çekilmektedir. Bu durum, iki toplum, iki ülke arasında kültürlerarası ilişkiler ile diyalogun gelişmesi ve karşılıklı algılamaların, anlayış ve hoşgörü zemininde gerçekleşmesi yönünde önemli katkılar ve imkânlar sunmaktadır. Bu spesifik boyutun yanında genel anlamda bakıldığında ise farklılıkların normal olarak karşılandığı, kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olarak görüldüğü ve tüm bunların konuşulabilir olması sayesinde karşılıklı anlama ve anlaşmaya yönelik bir ortamın doğduğu söylenebilmektedir. Böyle bir ortamdaki kültürlerarası ilişkiler, öteki toplumların algılanmasına yönelik olarak da olumlu nitelikler taşımaktadır. Zira, kültürlerarası iletişim alanında ortaya çıkan sorunların özünde tanımaya ve anlamaya çalışma çabasının eksikliği yatmaktadır. Buna göre, bir kültürün üyeleri, başka kültürlerin üyelerini sadece kendi kültürleri; normları, örfleri, adetleri, değer yargıları, davranış kalıpları üzerinden değerlendirdiğinde kültürlerarası iletişimin etkinliği sağlanamamaktadır. Burada, insanların kendi kültürlerini, "tek", "mutlak", "doğru" ve "olması gereken" gibi görmeleri ve bunu tek değerlendirme kıstası olarak almalarının, kültürlerarası iletişim açısından sorunlu bir durum olduğu söylenebilmektedir. Öyle ki, bir kültüre ve onun üyelerine göre çok "normal" ve "doğal" kabul edilen bir davranış, bir başka kültürün üyeleri tarafından "anormal" ve "yakışksız" olarak değerlendirilmektedir. İşte, Anzak Günü örneğinde ele alındığı üzere, basının haberleri pozitif bir biçimde işleyerek sunması, en azından kültürlerarası iletişim açısından söz konusu sorunların belli bir düzeyde aşılmasına olanak sağlamaktadır. Çünkü sorunların çözümünün temelinde kendinden başka bir şey

bilmemek yerine diyaloga, tanımaya ve anlamaya açık olmak yatmaktadır.

Bugün, Anzak ve Türkler arasındaki bu dostluk temeli, ikili ilişkilerin karşılıklı sevgi ve güven duyguları içinde geliştirilmesini olanaklı kılmaktadır. Çanakkale Savaşları'nın günümüzde vurgulanması gereken en önemli özelliği, Türkler ve Anzakların son derece olumsuz koşullarda başlayan ilk karşılaşmaları ve verilen yüz binlerce kayba rağmen, birbirlerine karşı nefret ya da düşmanlık duymamalarıdır. Savaşın iki farklı tarafında yer alanlar arasında olumlu ilişki geliştirilmesi, diğer savaşılan taraflar ile bağlantılı olarak geliştirilen tutumlara bakıldığında ortaya farklı açılımlar çıkarmaktadır. Türkiye'nin doğusunda Ermenilerle sorunlu durumlar yaşanırken, batısında da Yunanlılarla savaşılmıştır. Tarihsel süreçteki bu anların günümüzdeki yansımaları hem Ermenistan ve Yunanistan ile ilişkilerde hem de Türkiye vatanı olan Ermenilere bakışta kendini göstermektedir. Günümüzde halen "Ermeni torunu" ya da "Yunan tohumu" gibi söylemler, olumsuz çağrışımlarla yüklü bir nitelik arz ederken, incelenen gazetelerde Anzak Günü'nün sunumunda sıklıkla kullanılan "Anzak torunu" nitelemesinin ise genelde olumlu olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun, hem tarihsel süreçte karşılıklı olarak "yaşananlar"dan hem de bir kültürün üyelerinin "uzak öteki" ve diğer kültürün üyelerinin "yakın öteki" olarak algılanmasından kaynaklandığı söylenebilir. "Uzak öteki, nitelikleri ve niyeti neredeyse hiç bilinmeyen, sosyo-kültürel veya coğrafi olarak uzak olan birey veya kolektive iken, yakın öteki ise sosyal veya kültürel olarak 'biz'den olmayan ama coğrafi hatta sosyal yakınlık nedeniyle birçok niteliği bilinen birey veya kolektiveye" işaret etmektedir (Ergil 2000: 78).

Buna göre, Anzakların coğrafi ve sosyo-kültürel açıdan bir nevi "uzak öteki" olarak görüldüğü, sadece Anzak Günü olarak anılan sembolik bir günde tarafların karşılaştığı değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Ermeniler ve Yunanlar ise hem yanı başımızda hem de içimizde yer alan "yakın ötekiler" olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrıca yakın ötekiler olarak nitelendirilebilen kültürün üyelerine ve ülkelerine yönelik de sürekli bir tehdit algılamasının işletildiği söylenebilir. Oysa ki,

tarihten gelen bağlara bakıldığında, söz konusu kültürlerin ve üyelerinin hem coğrafi hem de sosyo-kültürel açıdan birçok ortak noktası ve paylaşımları bulunmaktadır. Ancak neticede, yakın ötekilerin zihinlerdeki algılanması "uzak", uzak ötekilerin zihinlerdeki algılanması ise "yakın" olarak ortaya çıkmaktadır.

Günümüz dünyası artık çeşitli modellerin, yapıların, olguların vb. tartışıldığı bir dünya olup, küreselleşme de bu dünyada hem insanları hem de onların kültürlerini, alt kültürleri, etnik ve marjinal grupları birbirine daha çok yakınlaştıran ya da tüm bunları birbirleriyle karşılaştıran bir görünüm arz etmektedir. İnsanlar ve kültürler, birbirleriyle karşılaştıkça ve ülkeler de kendi içlerine daha bir gerçekçi baktıkça, homojenliğin yerine çokkültürlülüğün yüzüyle daha fazla karşı karşıya gelmektedirler. Bu noktada ise önemli olan; farklılıkları görmezden gelmek, farklılıkları yok saymak değil, farklı olanların birbirine saygı duyarak ve birlikte yaşayabildiği bir dünyanın ağlarını elbirliğiyle örebilmektir. İnsanlığın hem geleceği hem de "insanlığı" işte tam da bu noktada yatmaktadır.

KAYNAKLAR

AÇASAM (2008) *Çanakkale Savaşları*. 07 20, 2008 tarihinde Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi, http://www.comu.edu.tr/Turkce/Akademik_Birimler/Aras_Uyg_Mrk/ACS/savasoncesi.html. (Erişim: 02.07.2008).

Alver F (2003) *Basında Yabancı Tasarımı ve Yabancı Düşmanlığı*, Der Yayınları, İstanbul.

The ANZAC Day tradition (2008) Australian War Memorial, http://www.awm.gov.au/commemoration/anzac/anzac_tradition.asp. (Erişim: 21.07.2008).

Artuç İ (1992) *1915 Çanakkale Savaşı*, Kastaş Yayınevi, İstanbul.

Berelson B (1984) *Content Analysis in Communication Theory*, Free Press, New York, Glance.

Demirkürek İ (2003) *Türkiye Yazılı Basımında Azınlıklar ve Marjinal Gruplar*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sos. Bil. Enst.

Ergil D (2000) *Siyasetini Arayan Ülke*. Can Yayınları, İstanbul.

Ergeç N E (2005) Amerika'nın Irak'a Müdahalesine İlişkin Televizyon Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemi İle İncelenmesi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (1), 51-73.

George A L (2003) İçerik Çözümlemesinde Nicel ve Nitel Yaklaşımlar, Murat S. Çebi (der/çev), İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi, Alternatif Yayınları, Ankara.

Hall S (2002) İdeoloji ve İletişim Kuramı, Süleyman İrvan (der.), Medya, Kültür, Siyaset, Ankara, Alp Yayınevi.

İnal M A (1996) Haberi Okumak, Temuçin Yayınları, İstanbul.

İrvan S (2000) Metin Çözümlemelerinde Yöntem Sorunu, Medya ve Kültür. 1. Ulusal İletişim Sempozyumu Bildirileri, İletişim Dergisi Yayınları, Ankara.

Kartarı A (2001) Farklılıklarla Yaşamak Kültürlerarası İletişim, Ürün Yayınları, Ankara.

Mahçupyan, E (1998) Türkiye'de Merkeziyetçi Zihniyet, Devlet ve Din, Yol Yayınları, İstanbul.

Mahçupyan E (2005) İçimizdeki Öteki, İletişim Yayınları, İstanbul.

Mutlu E (2004) İletişim Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Mühlman C (1998) Çanakkale Savaşı, Timaş Yayınları, İstanbul.

Niyazi M (1999) Çanakkale Mahşeri, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Selçuk A (2005) Kültürlerarası İletişim Açısından Gündelik İletişim Davranışları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg., 13.

Wright C R (1986) Mass Communication: A Sociological Perspective. Random House, New York.